

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

MEGEP

**(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)**

İNŞAAT TEKNOLOJİSİ

HAYVANSAL MOTİF VE FİGÜRLERİ

ANKARA, 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ - 1	2
1.ÜSLUPLAŞTIRILMIŞ VE EFSANEVİ HAYVAN MOTİFLERİNİ ÇİZMEK	2
1.1. Üsluplaştırılmış Hayvan Motifleri	2
1.1.1. Tavşan.....	3
1.1.2 Geyik	4
1.1.3. Arslan.....	5
1.1.4 Leylek	6
1.2. Efsanevi Hayvan Motifleri.....	6
1.2.1 Ejder.....	6
1.2.2 Simurg	10
1.2.3 Kilin (Ejder Atı).....	13
1.3 Hayvansal Motif Çizim Kuralları	15
1.3.1 Hayalden Motif Çizmek	15
1.3.2 Motiften Motif Çizmek.....	15
1.4 Üsluplaştırılmış ve Efsanevi Hayvan Motif Uygulamaları	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	19
ÖĞRENME FAALİYETİ - 2	22
2 .RUMİ MOTİFLER ÇİZMEK	22
2.1 Ruminin Kanaviçesinin Belirlenmesi	25
2.2. Ruminin Çizim Şekilleri	26
2.2.1 Sade Rumi.....	26
2.2.2 Dendanlı Rumi.....	26
2.2.3 İşlemeli Rumi	27
2.2.4 Sencide Rumi.....	27
2.2.5 Sarılma (Piçide) Rumi	27
2.2.6 Hurdelenmiş Rumi.....	28
2.3 Ruminin Desen İçindeki Görevleri	28
2.3.1 Ayırma	28
2.3.2 Tepelik.....	28
2.3.3 Ortabağ	28
2.3.4 Hurde	28
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	31
ÖĞRENME FAALİYETİ-3.....	34
3 MÜNHANİ MOTİF ÇİZMEK.....	34
3.1 Münhaninin Özellikleri	36
3.1.1 Tezyinattaki Yeri	36
3.1.2 Düz Çizgilerle Tahrir Çekilmesi.....	36
3.1.3 Eğrilerin Çizimi	36
3.2 Münhanilerin Boyanması.....	37
3.2.1 Normal Boyalarla Boyama	37
3.2.2 Altın Sürme.....	38
3.3 Münhani Motif Uygulamaları	38
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	40

MODÜL DEĞERLENDİRME	42
CEVAP ANAHTARLARI	43
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	44
KAYNAKÇA	45

AÇIKLAMALAR

KOD	215ESB047
ALAN	İnşaat Teknolojisi Alanı
DAL/MESLEK	Restorasyon
MODÜLÜN ADI	Hayvansal Motif ve Figürleri
MODÜLÜN TANIMI	Bu modül üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan, rumi ve münhani motifler ilgili konulardan oluşan öğretim materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Bitki Motifi Çizmek modülünü almış olmak .
YETERLİK	Üsluplaştırılmış ve efsanevi, rumi ve münhani motifleri çizmek.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Gerekli ortam sağlandığında geleneksel motif çizim kurallarına uygun olarak hayvansal motif ve figürlerin çizimini yapabileceksiniz. Amaçlar: Gerekli ortam sağlandığında, ➤ Üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motiflerini çizebileceksiniz. ➤ Rumi motifleri çizebileceksiniz. ➤ Münhani motifleri çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Kurşun kalem,silgi, gönye, eskiz,aydınır,kareli kağıt, çizim masası.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içeriğinde yer alan faaliyetleri tamamladıktan sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgi beceri ve uygulamalarınızı değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda ölçme aracı (ölçme testleri) ve uygulama testi yaparak kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Asırlar boyu geniş bir alana yayılmış olan Türk boylarının, uzun yıllar farklı toplum ve medeniyetlerle yapmış olduğu sanat ilişkileri sonucunda bugün zengin bir kültür hazinesine sahibiz.

Hun, Göktürk, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerini içeren uzun bir süre içinde, yüksek uygarlıklar kurarak pek çok sanat eseri meydana getirilmiştir.

Süsleme sanatları, milletlerin kültür ve sanat anlayışını gösteren zenginliklerdir. Bu nedenle de süslemenin ana unsuru olan motiflerin, büyük bir önem taşıdığı ve bezeme sanatının temelini teşkil ettiği görülür. Motifler, kültür ve sanat alanında toplulukların gelenek ve göreneklerinin, zevk, anlayış ve inançlarının ifadesidir. Hayvansal motifler de en çok kullanılan motifler arasındadır.

Hayvansal motif ve figürleri üç gruba ayrılır. Birincisi üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motifleri, ikincisi rumi motifleri ve üçüncüsü de münhani motifleridir.

İran ve Uzak Doğu sanatlarının tesiriyle Türk süsleme sanatlarına giren üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motiflerini de iki gruba ayırdık. Üsluplaştırılmış hayvan motifleri içinde tavşan, geyik, aslan, leylek, kartal, güvercin, kaplan, kurt, pars, boğa, at, keçi, balık gibi hayvan tasvirleri yer alır. Efsanevi hayvan motifleri içinde ejder (dragon), simurg ve kilin (ejder atı) motifleri yer alır.

“Anadolu’ya ait” demek olan rumi motiflerinin geçmişi, MÖ I. binlere kadar dayanır. Hun kurganlarından çıkan eşyalarda, rumi motiflerini hazırlayıcı motifler bulunmuştur. Uygur, Karahanlı, Gazneli, Selçuklu ve Osmanlılar dönemlerinde rumilerin gelişerek güzelleştiğini görmekteyiz. Rumi motiflerin sade, dendanlı, işlemeli, sencide, sarılma ve hurdelenmiş çeşitleri vardır. Rumiler, desen içinde ayırma, tepelik, ortabağ ve hurde olarak kullanılırlar.

İlk örneklerini Uygur fresklerinde (duvar resmi) gördüğümüz ve Selçuklu’larda bolca kullanılan münhani motiflerinin XV. yüzyıldan sonra tamamen ortadan kalktığı görülmektedir.

Bu modül hayvansal motif ve figürlerini içermektedir. Bu modül sonunda hayvansal motif ve figürlerini tanıyıp tekniğine uygun çizebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ - 1

AMAÇ

Bu faaliyette verilen bilgiler doğrultusunda ve uygun ortam sağlandığında üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motiflerini tekniğine uygun çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken; saraylar, camiler, kiliseler, köşkler, kasırlar gibi tarihi eserlerde bulunan üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motiflerini incelemektir. İnternette bu motifler hakkında bilgi toplayınız. Resimlerini çekiniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.ÜSLUPLAŞTIRILMIŞ VE EFSANEVİ HAYVAN MOTİFLERİNİ ÇİZMEK

1.1. Üsluplaştırılmış Hayvan Motifleri

İran ve Uzak Doğu sanatlarının tesiriyle Türk tezyini sanatlarına giren bu motifler, Osmanlı tezyinatında en az kullanılan motiflerin başında gelir.

Genel olarak hayvan figürlerini, Orta Asya hayvan üslubu, İran-Sasani çevresi ve Anadolu'nun yerli kültürleri gibi üç kaynağa bağlanabilir.

Çini, halı, taş, ahşap ve seramik sanatlarında kullanılmışlardır. Kuşların çoğunlukta olduğu bu motiflerde tavşan, geyik, aslan, leylek, kartal, güvercin, kaplan, kurt, pars, boğa, at, keçi, balık, vb. üsluplaştırılmış hayvan figürleri bulunmaktadır. Örneğin timsah, Mısır'ın fethinden sonra üsluplaştırılarak süslemeye girmiştir.

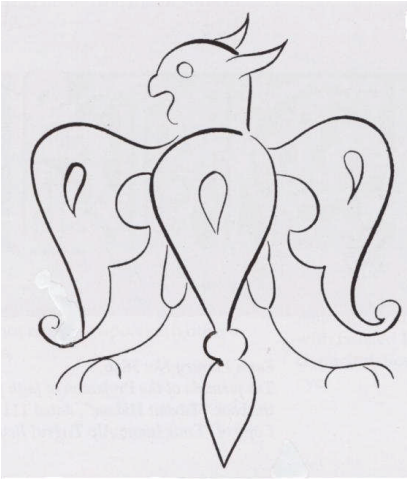
Türk – Çin hayvan takvimi ile ilgili figürler Selçuklu mimarisinde karşımıza çıkar. Bu takvim MS 3. yüzyıldan beri Orta Asya Türkleri tarafından bilinmekteydi. Göktürklerin hayvan takvimini kullandıkları bilinmektedir. Orhon kitabelerinde de bu takvimle tarihlemeler vardır. Bu takvimde her yıl bir hayvanı temsil eder. Takvim hayvanları şöyle sıralanabilir: 1) Sıçan veya fare, 2) Sığır, öküz, boğa veya inek, 3) Panter, aslan veya tilki, 4) Tavşan, 5) Ejder, kertenkele, zürafa veya kuş, 6) Yılan, 7) At, 8) Koyun, oğlak veya koç, 9) Maymun veya insan, 10) Tavuk veya horoz, 11) Köpek veya balıkçıl, 12) Domuz veya yaban domuzu, keçi.

Şaman inancında bu hayvanların her biri bir anlam ifade ederdi. Bazıları da tılsımlı, manevi güçleri olan hayvanlardı (aslan ve kartal gibi). Süsleme sanatlarında kullanılan bu hayvanlar, daha sonraki devirlerde ise bir süsleme malzemesi olarak kullanılmışlardır.

İslam dini resim ve heykele hoş bakmadığı için, Türk sanatkarları doğadan aldıkları hayvan motiflerini aşırı derecede soyutlayarak stilize etmişler, başka bir deyişle üsluplaştırmışlardır.

Anadolu Selçuklularında en çok kullanılan tek ve çift başlı kartal, kuvvet, kudret, asalet sembolü idi. İnsanı kötülüklerden koruduğuna inanılırdı (Şekil 1.1 – şekil 1.2). Şaman inancında kartal tılsımlı olup arma ve totem olarak kullanılan kutsal bir kuştur. Mezar taşlarında da kartal figürleri kullanılmıştır.

Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra, hayvan resimlerinin süsleme içinde kullanılması azalmıştır. Osmanlı süslemelerinde buna oldukça az rastlanır.

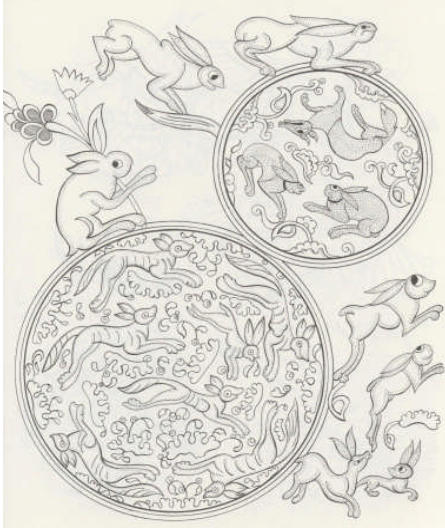
Şekil 1.1

Şekil 1.2

1.1.1. Tavşan

Selçuklularda özellikle taş işçiliğinde ender olarak rastlanan tavşan figürü yalın halde veya avla ilgili tasvirlerde görülür. Boğa, geyik ve tavşan; ay, karanlık sembolü olarak İslam el sanatlarında yaygındır. Örnek tavşan motif ve figürleri şekil 1.3 ve şekil 1.4’te verilmiştir.

Şekil 1.3

Şekil 1. 4

1.1.2 Geyik

Ay, karanlık, yenilen zıt prensip sembolü olarak kullanılır. Orta Asya insan topluluklarının inanç dünyasında tarih öncesi çağlardan beri geyik vardı ve kutsal sayılırdı. Çeşitli sanat eserlerinde, daha çok taşınabilir boyuttaki göçebe eşyaları üzerinde en çok görülen hayvanlardan biri geyiktir. Niksar Çöreği Büyük Tekkesi portalinde (taç kapı, giriş kapısı) diz çökmüş durumdaki geyik figürü, Bektaşî gelenekleriyle açıklanır. Örnek geyik motif ve figürleri şekil 1.5 ve şekil 1.6 'da verilmiştir.

Şekil 1.5

Şekil 1.6

1.1.3. Arslan

Arslan, bilhassa Selçuklu figürlü kabartmalarında en yaygın olanıdır. Çoğunlukla çift ve simetrik olarak kullanılır. Arslan figürleri kervansaray, saray, kale gibi sivil yapılarda çok kullanılır. Ayrıca dini yapılarda da kullanıldığı görülür. Mezar taşlarında da görülmüştür. Kanatlı aslan şekilleri, olağanüstü kuvvetine inanılan aslana sanki daha da üstün bir değer kazandırır. Güneş ve aydınlık sembolüdür. Ejder kuyruklu aslanlarda aynı hayvan üzerinde iki zıt prensibi birleştirmektedir.

Şaman inancının İslam tarikatlarındaki kalıntıları Anadolu Selçuklu sanatında bol aslan görülmesine yol açmıştır. Bektaşilikte aslan Haydar adıyla anılır. Hz. Ali “Haydar-ı Kerrar”dır (tekrar tekrar aslan).

Aslan aynı zamanda güneş, aydınlık sembolüdür.

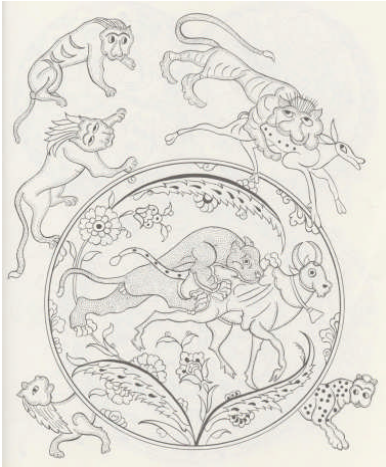
Örnek aslan motif ve figürleri resim 1.1, şekil1. 7, 8 ve 9 'da verilmiştir.

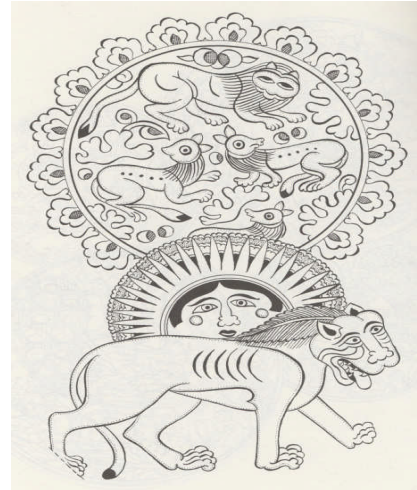
Resim 1 1

Şekil 1.7

Şekil 1.8

Şekil 1.9

1.1.4 Leylek

Türkler tarih boyunca kuşlara önem vermiş ve kuşları stilize ederek kullanmışlardır. Kuşlar arasında kartal, ördek, tavus kuşu gibi kuş motiflerinin yanında leylek motifini de bolca kullanmışlardır. Örnek leylek motif ve figürleri şekil 1.10 ve 11’de verilmiştir.

Şekil 1.10

Şekil 1.11

1.2. Efsanevi Hayvan Motifleri

İç Asya’da yaşayan Türkler’in sanatı kahramanlıklarla ilgiliydi. Hayatları savaş ve avcılıkla geçen göçebe sanatkârlar, hayvanları yakından tanıyor ve resmediyorlardı. Üslupları gerçekçi olmakla beraber, tabiata yakın değildi ve heyecanlı olanları anlatırken figürleri tabiat dışı görünümlere sokmakta idiler. Bu motifler daha çok kale, han, kervansaray, saray, darüşşifa (hastane) gibi sivil mimari eserlerde kullanılmıştır.

Efsanevi hayvan motifleri arasında en çok ejder, simurg, kilin motifleri kullanılmıştır.

1.2.1 Ejder

Efsanevi hayvan motifleri arasında İslam sanat eserlerinde bolca tasvir edilen ejder, en çok karşımıza çıkan motiflerin başında gelir. Çeşitli Asya milletleri, ejdere farklı isimler vermişlerdir. Türkler’in evren dediği bu yaratığa, Araplar tannin, Çinliler lung, Moğollar moghur, İranlılar ejderha demişlerdir.

Bereketli yağmurları yağdıran veya tahrip edici fırtınaları yapan bir kudret sayıldığı için, ejderi bazı hallerde bulut şeklinde de tasvir etmişlerdir. Menşeyinin Sümer'lere dayandığı söylenmektedir.

Çin sanatındaki ejderin Türklerde olduğu gibi beş tırnağı vardır. Japonlarda ise ejder motifi üç tırnaklı olarak resmedilir. Dede Korkut masallarında ejder dört ayaklı, iki kanatlı, yedi başlı, uzun kalın kuyruklu olarak tasvir edilirdi. Dört ayaklı ejderler, Çin ejderini hatırlatır ve İslam sanatında Moğol istilasından sonra görülmeye başlanmıştır (Şekil 1.12).

Ejder ve yılanın aynı anlama geldiği eski devirlerde, yılan Mısır'da krallık ve egemenlik sembolü iken, Çin'de ejder kraliyet mührü ve krallık sembolüyüdü. Çinliler ve eski Türklerde hava ve suların hakimi sayılırdı.

İslam sanatında ejder tasvirleri, Türklerin İslamiyeti kabulüyle çoğalmış ve Büyük Selçuklular yoluyla Anadolu Selçuklu sanatına girmiştir.

Selçuklu sanatında genellikle düğüm halinde görülen ejder, yılan gibi pullu gövdeli, ayaksız olabileceği gibi sadece ön ayakları olan, kanatlı veya kanatsız şekilde de olabilmektedir. Ahlat mezartaşlarında ve Kubadabad Sarayı çinilerinde görülen ejder motifleri, bu özellikleri taşımaktadır (Şekil 13).

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki Saray Albümü'nde gördüğümüz ejder motifleri ya simurg ile ya da insanlarla mücadele halinde gösterilmiştir. Güçlü ve kıvrak fırçayla çizilen bu motifler muhteşemdir. Şekil 1.14, resim 1.2-3'te ejderin çeşitli sahneleri görülmektedir.

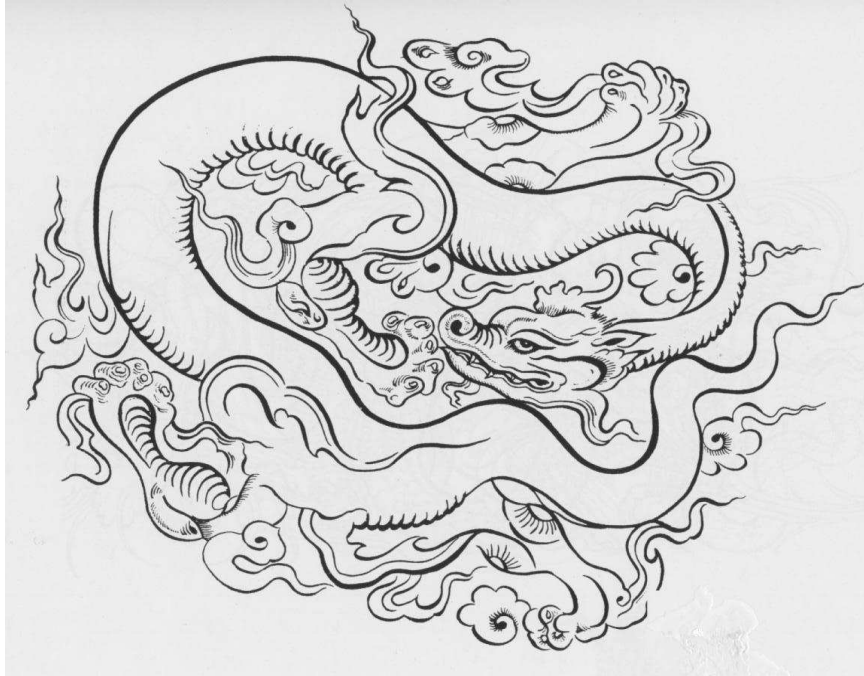
Anadolu Selçuklu kervansaraylarından Susuz Han'ın portalinde, Karatay Han'ın avlu giriş portalinde ve Sultan Han'ın mescit kemerinde bulunan iki ejderli süsleme, önceleri dini bir anlam taşıyan ejder motifinin sonradan bezeme unsuru olarak kullanıldığını göstermektedir.

Selçuklu Türk eserlerinde üsluplaştırılarak süsleyici eleman olarak kullanılan ejder, aynı zamanda kudret, saadet, bereket ve uğur sembolü olarak gösterilmiştir.

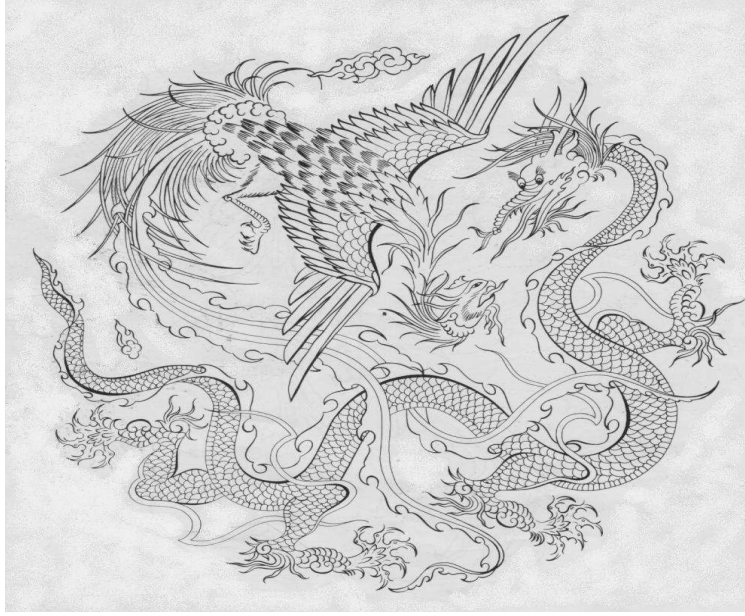
Anadolu inançlarında ve eski Türk masallarında hayli etkin bir yeri vardır.

Şekil 1.12

Şekil 1.13

Şekil 1.14: Ejderin simurg ile mücadelesi

Resim 1.2: Ejderin insanlarla mücadelesi

Resim 1.3

1.2.2 Simurg

İslam kültürünün edebi ürünlerinin çoğunda görülen simurg, Kafdağı'nın arkasında yaşadığına, insan gibi konuştuğuna inanılan, iri gövdeli, son derece renkli ve ihtişamlı kuyruğu olan efsanevi bir kuştur. Ön Asya mitolojisinde ise Hüma Kuşu cennette oturur, zaman zaman uçarak yedi kat göklerde ve burçlar arasında dolaşır, hatta Allah'a kadar gidip geldiğine inanılır. İranlılarda Simurg, Yunanlılarda Phoenix, Araplarda Anka kuşu olarak tanınır (Şekil 1.15 -16).

Simurgun Zümrüdü Anka, Devlet Kuşu ve Hüma Kuşu gibi değişik isimleri vardır.

Eski Mısır inançlarından Çin'e, İran'a, Müslümanlık'tan Hristiyan'lığa kadar çeşitli toplumların mitolojisinde yer alır.

Simurg, mana olarak Farsça'da otuz ve kuş kelimelerinden meydana gelmiş olup otuz ayrı kuşun özelliklerini üzerinde taşıdığına işarettir. Güzellik, bereket, kuvvet gibi kavramları simgeler, şifa verici bir yaratık olarak bilinir.

İnsan gibi konuştuğuna, güneş ve ateşten yaratıldığına inanılır.

Son derece renkli ve süslü bir kuş olan simurg yeşil renkli olduğu farzedilerek Zümrüdü Anka diye de isimlendirilmiştir.

Dini eserlerin dışında Türk süslemesinin çeşitli dallarında, yazma eserlerin sayfa kenarlarının tezhibinde, bilhassa halkaride (ince tel işleme) örnekleri mevcuttur.

Simurg motiflerine Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan Saray Albümleri'nde bolca rastlanmaktadır. Genellikle uçan vaziyette, ejderle savaşıyor halde veya insanlarla birlikte olan sahnelerdir (Şekil 1.17 -18, Resim 1. 4).

Şekil 1.15

Şekil 1.16

Şekil 1.17

Şekil 1.18

Resim 1.4

1.2.3 Kilin (Ejder Atı)

Erkeğine “ch’i”, dişisine “lin” denilen ve erkeğinin başında boynuzu bulunan kilinin, hem su üstünde hem de karada yürüdüğüne inanılır. Gövdesi misk geyiği, kuyruğu öküz kuyruğu, alın kısmı kurt alnı ve ayakları at ayağı gibidir.

Çin sanatında uzun ömürlülük, iyi kehanet, refah, mutluluk, iyi ürün simgesi olarak kabul edilir.

Topkapı Sarayı Sünnet Odası dış cephesinde yer alan çini panolarda görülen iki kilin, yaprak ve hatayı dalları üstündeki sülün kuşlarıyla birlikte tasvir edilmiştir (Resim 1.5). Resim1.6’da ise Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi’ndeki eserlerden alınmıştır.

Şekil 1.19 ve 20’de resim 1.5’teki kilinlerin motifleri verilmiştir.

Resim 1.5

Resim 1.6

Şekil 1.19

Şekil 1.20

1.3 Hayvansal Motif Çizim Kuralları

1.3.1 Hayalden Motif Çizmek

Hayalden üsluplaştırılmış veya efsanevi bir hayvan motifi çizebilmek için ilk önce bu motiflerle ilgili çizilmiş motifler hakkında bilgi sahibi olmak ve çizilmiş hayvan motiflerini incelemek, bilmek gerekir. Ayrıca hayvanların vücut yapılarını bilmek yani anatomi bilgisine sahip olmak gerekir.

Çizimi eskiz veya aydinger kağıdına yapılır. Eskiz üzerinde hafif çizgilerle motifin kanaviçesi çizilir.

Kanaviçe üzerinde çizilecek figürler tespit edilerek çizilir. Kanaviçenin içindeki ve dışındaki çizilecek figürler tespit edilerek çizilir. Çizilen motifteki figürlerin tarzları aynı olmalıdır.

1.3.2 Motiften Motif Çizmek

Var olan bir motifi büyültüp veya küçültüp çizebilmek için Bitki Motifleri modülünde anlatıldığı gibi değişik yöntemlerle motifi büyültme veya küçültme yöntemleri kullanılır. Bu yöntemlerden en çok kullanılanlar şunlardır:

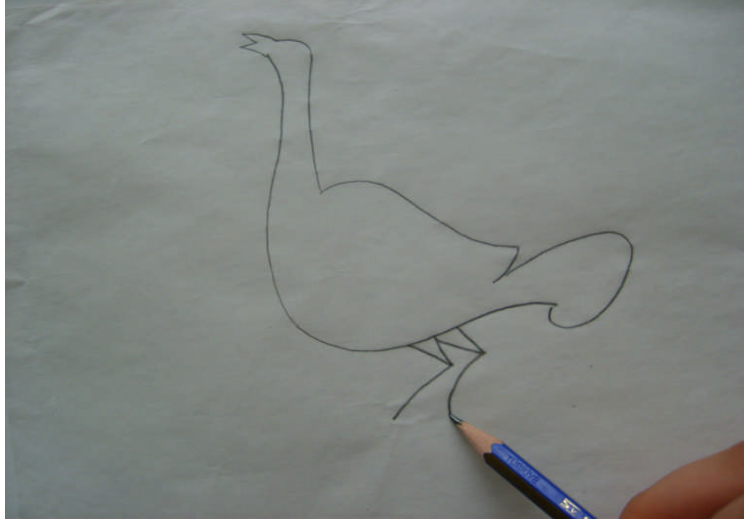
- Kareleme yöntemi ile,
- Fotokopi ile,
- Episkop ile büyütme veya küçültme yapılarak çizim yapılır.

Motif çizim kuralları aynıdır. Yumuşak uçlu bir kurşun kalemle eskiz veya aydinger kâğıdına çizilir. Simetrik kısmı varsa sadece simetrik kısmı çizilir. Fakat bu tür hayvansal motifler genellikle simetrik olmaz.

1.4 Üsluplaştırılmış ve Efsanevi Hayvan Motif Uygulamaları

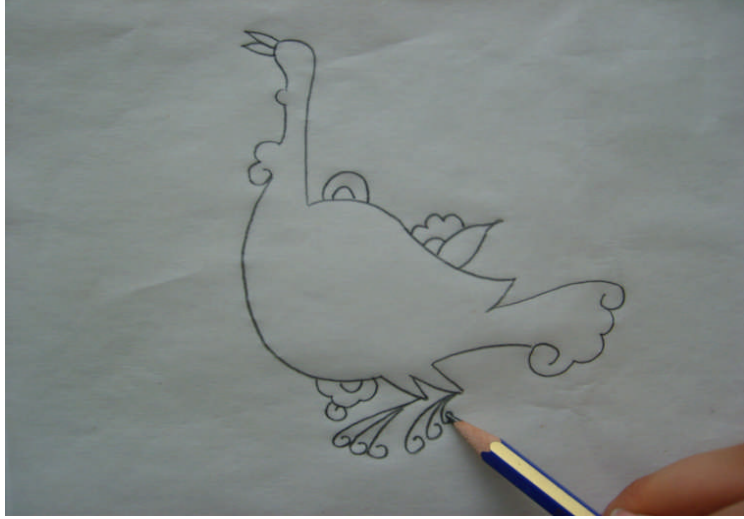
Hayalden üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motifi çizebilmek için;

- a- Çizim için gerekli araç gereç ve koşulları hazırlayınız.
- b- Eskiz veya aydinger kâğıdını çizim masasına yapıştırınız.
- c- Üsluplaştırılmış hayvan motifinin kanaviçesini çiziniz (Resim 1.7).

Resim 1.7

d- Kanaviçe üzerindeki figürleri çiziniz (Resim 1.8).

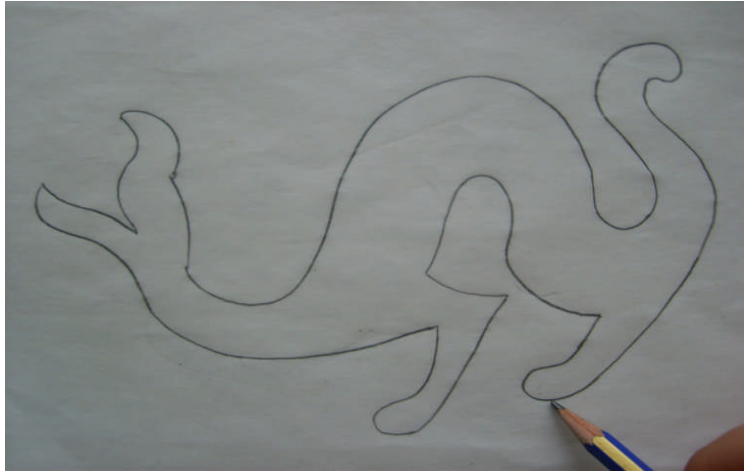
Resim 1.8

e- Kanaviçe içindeki figürleri çizerek motifi tamamlayınız (Resim 1.9).

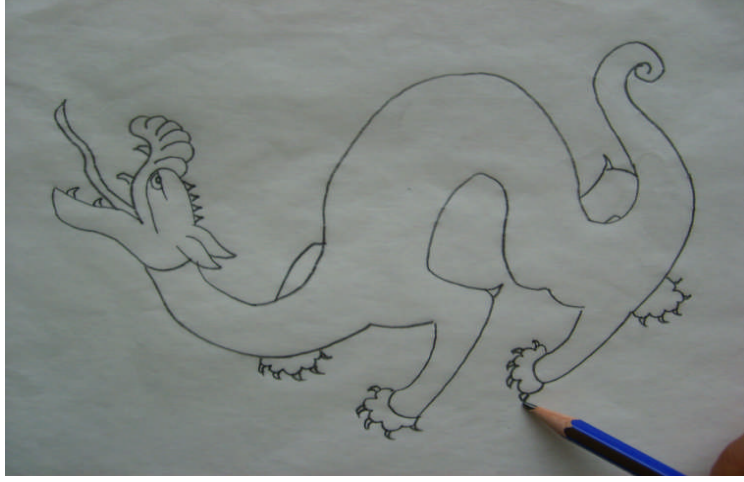
Resim 1. 9

f- Efsanevi hayvan motifinin (ejder) kanaviçesini çiziniz (Resim 1.10).

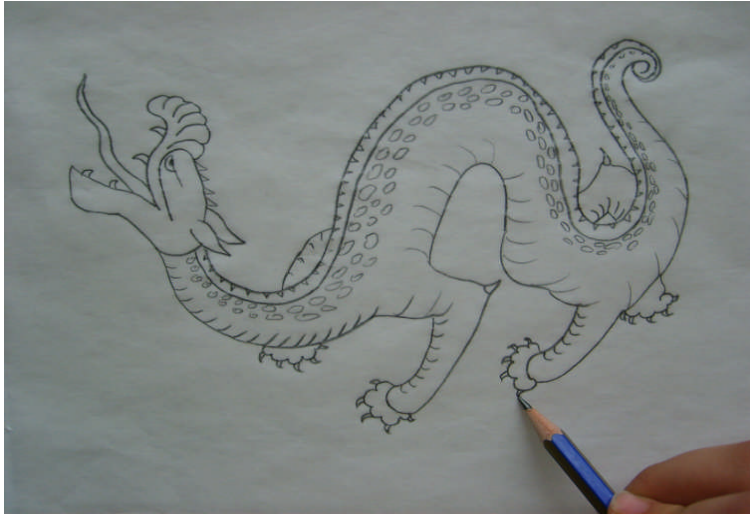
Resim 1.10

g- Kanaviçe üzerindeki figürleri çiziniz (Resim 1.11).

Resim 1.11

h- Kanaviçe içindeki figürleri çizerek motifi tamamlayınız (Resim 1.12).

Resim 1.12

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz **üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan motifleri** çizimi işleminizi aşağıdaki değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre evet-hayır seçeneklerinden uygun olanı kutucuğa işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ			
Dersin Adı	Süsleme Restorasyonu	Öğrencinin	
Amaç	Üsluplaştırılmış ve efsanevi motifler çizimi becerisinin ölçülmesi	Adı Soyadı	
Konu	Üsluplaştırılmış ve Efsanevi Motifler	Sınıfı/Nu	
GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR		Evet	Hayır
1	Çizim için gerekli araç gereç, çizim kağıdı ve koşulları hazırladınız mı?		
2	Üsluplaştırılmış hayvan motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
3	Kanaviçe üzerindeki figürleri çizdiniz mi?		
4	Kanaviçe içindeki figürleri çizerek motifi tamamladınız mı?		
5	Efsanevi hayvan motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?		
6	Kanaviçe üzerindeki figürleri çizdiniz mi?		
7	Kanaviçe içindeki figürleri çizerek motifi tamamladınız mı?		

Değerlendirme sonucunda eksik olduğunuzu tespit ettiğiniz konuları faaliyete dönerek tekrar ediniz.

ÖLÇME SORULARI

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı, aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz.

Aşağıda verilen sorularda doğru olduğunu düşündüğünüz bir seçeneği işaretleyiniz.

Sonuçları öğretmeninizle değerlendiriniz.

A) Aşağıdakilerden hangisi hayvan figürlerinin kaynaklarından değildir ?

- A) Anadolu'nun yerli kültürleri
- B) Orta Asya hayvan üslubu
- C) İslam sanatı
- D) İran – Sasani çevresi

B) Üsluplaştırılmış hayvan figürlerinde aşağıdaki hayvanlardan hangisi kullanılmamıştır?

- A) Timsah
- B) Tavuk
- C) Keçi
- D) Kartal

C) Selçuklularda en çok kullanılan hayvan motifi hangisidir?

- A) Leylek
- B) Tavşan
- C) Geyik
- D) Kartal

D) Kuş motifleri arasında aşağıdaki hayvanlardan hangisi kullanılmaz veya az kullanılır?

- A) Kaz
- B) Ördek
- C) Leylek
- D) Tavis kuşu

E) Asya milletlerinin ejdere verdiği isim aşağıdakilerden hangisi değildir?

- A) Tannin
- B) Evren
- C) Lung

D) Kilin

6) Ejderin tasvirinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Dört ayaklı veya ayaksız
- B) Yedi başlı
- C) Renkli kuyruklu
- D) İki kanatlı

7) Simurgun tasvirinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İnsan gibi konuşur
- B) Üç tırnaklıdır
- C) Renkli ve ihtişamlıdır
- D) Otuz kuşun özelliklerini taşır

8) Kilinin tasvirinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Suda ve karada yürür
- B) Alnı kurt alnı gibidir
- C) Ayakları aslan ayağı gibidir
- D) Gövdesi misk geyiği gibidir

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz.

Eksik olduğunuz konulara dönerek tekrarlayınız. Tüm soruları doğru yanıtladıysanız diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ - 2

AMAÇ

Bu faaliyette verilen bilgiler doğrultusunda ve uygun ortam sağlandığında rumi motifleri tekniğine uygun çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken; camiler, kiliseler, saraylar,köşkler ve kasırlar gibi tarihi eserlerde bulunan rumi motifleri incelemektir. İnternette rumi motifler hakkında bilgi toplayınız. Resimlerini çekerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

2 .RUMİ MOTİFLER ÇİZMEK

Ruminin kelime manası “Anadolu’ya ait” demektir. Vaktiyle Roma İmparatorluğu’nun hüküm sürdüğü ve İran yaylalarına kadar uzanan Anadolu yarımadasına Diyar-ı Rum denmesi sebebiyle motif bu adı almıştır. Mevlana Celaleddin-i Rumi, Eşref-i Rumi bu manada kullanılmıştır.Bu motiflere aynı zamanda “ Selçuki “ adı da verilmektedir.

Rumiler daha çok el yazma eserlerde, çinilerde, kumaşlarda, taş ve ahşap süslemelerde kullanılmıştır.

Türkler’in ilk yaşadığı Orta Asya’da hayvan çok önemliydi. Hayvan; kahramanlık, kuvvet, bereket, mertlik, bağlılık gibi değerlerin sembolü sayıldığı için sanatkarlara da ilham kaynağı olmuştur.

Tarihteki en eski Türkler, MÖ I. binde, kuzey Çin’de yaşayan Asya Hunlarıdır. Bunlara ait Güney Sibirya’da, Altay dağları eteklerinde, Pazırık’ta bulunan kurganlarda (mezar yapısı, höyük), MÖ III. ve IV. yüzyıldan kalma eşyalar bulunmuştur. Leningrad Hermitage Müzesi’nde saklanan bu eserler arasında halı, kumaş, renkli keçe, aplike örtü gibi eşyalar üzerinde hayvan figürlerine rastlanır. Bu eşyalardaki desenlerde, rumi motifini hazırlayıcı nitelikte motifler mevcuttur (Şekil 2.1).

Şekil 2.1

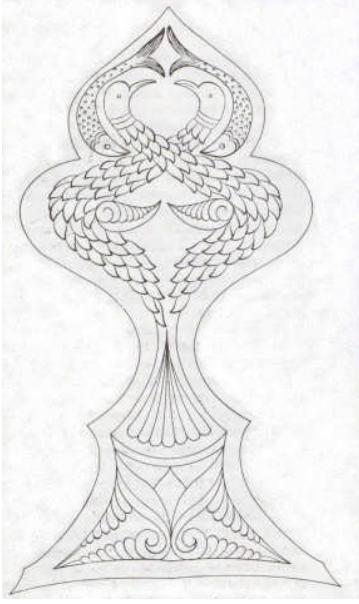
Şekil 2.2

Daha sonraki devirlerde üsluplaştırılarak ve efsanevi bir özellik katarak çizilen hayvan motiflerine rumi motifine benzer kanatlar eklenmiştir. IX. ve X. yüzyıllarda Uygur Türkleri'ne ait freskte (yaş duvar sıvası üzerine toprak boyalarla yapılan resim), rumi kanatlı ejderha tasviri, elimizdeki en eski belgedir (Şekil 2.2).

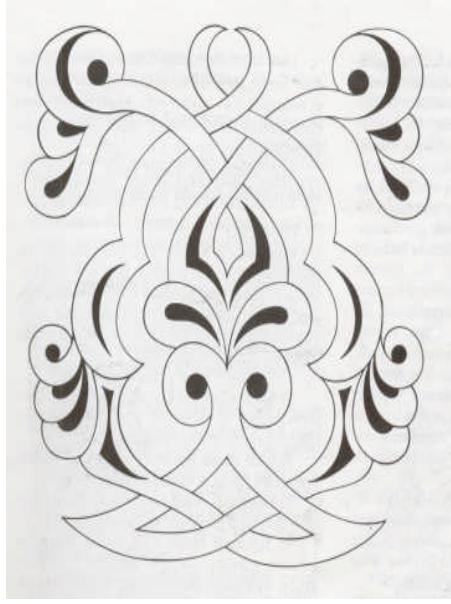
IX. Yüzyıldan itibaren, Abbasiler zamanında Asya'da kurulan İlk İslam-Türk devleti olan Karahanlılar, Uygurlar'dan miras aldıkları sanatta daha da ileri gitmişlerdir. Bugün Kırgızistan'da, Özkent'te Karahanlılara ait üç türbe bulunmaktadır. Türbelerin duvarlarındaki bezemelerde geometrik ve bitki motifleri yanında pek çok rumi motifi de görülür. Uygurlar'da hayvan figürlerinde bir motif olarak görülen rumi, Karahanlılar devrinde helezon şebekeler üzerinde motif olarak gelişmiş ve süsleme sanatında bir üslup, bir tarz olmuştur.

Rumi motifi, Gazneliler ve Hindistan'daki Türk eserlerinde gelişmesini sürdürmüş, Büyük Selçuklu Devleti'nin abidelerinde önemli bir süsleme unsuru haline gelmiştir. 1071'de Anadolu'ya ayak basan Türkler, getirdikleri kültürle Anadolu'daki kültürü birleştirip sanatta daha da ileri gitmişlerdir. Aslan, kartal, tavşan, balık, kurt gibi hayvan motifleri stilize edilerek tüm süsleme sanatlarında kullanılmıştır.

XIII. Yüzyıldan itibaren Anadolu Selçuklu mimarisinde taş ve ahşap bezemelerde gelişmeler göstermiştir. Rumi motiflerde de zenginlik görülür. 1258 tarihli Konya Sahip Ata Camii portalı bu döneme ait en güzel örnektir. Selçuklu ve Beylikler devirlerinin eserlerindeki rumiler, hayvan figürleriyle yakınlık gösterir (Şekil 2.3). Aynı devir rumi motifleri münhani diye isimlendirilen motiflerle benzerlik gösterir (Şekil 2.4-2.5). Çünkü bu motifler hayvan figürü gibi aynı kaynaktan çıktığı kabul edilir.

Şekil 2.3

Şekil 2.4

Şekil 2.5

Başlangıç döneminde, stilize edilmiş hayvan motiflerini tanımak mümkün iken, sonraları kuşların başları ve tavşanların ayakları gibi ayrıntılar atılarak klasik rumi üslup doğmuştur.

XIV. Yüzyılın ikinci yarısından sonra Osmanlı eserlerinde rumi motifler münhani motiflerden kesin olarak ayrılır. XV. yüzyıldan itibaren Rumiler hayvansal görünümlerinden tamamen uzaklaşmış, tamamen süsleme amacıyla kullanılan motiflerden olmuştur. Osmanlı döneminde ruminin varlığı mükemmellik, önceki dönemlerle mukayese edilemez (Şekil 2.6).

Şekil 2.6

Şekil 2.7

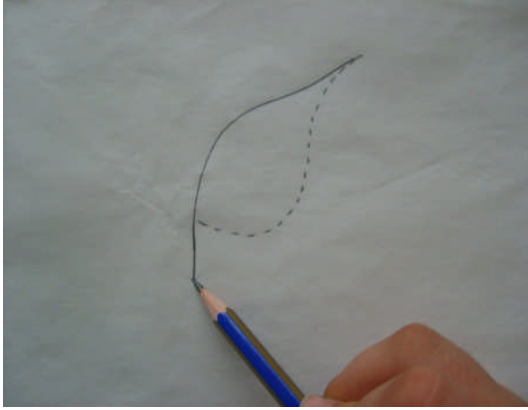
Rumiler, genellikle kavisli ve helezonik hatlar üzerinde aynı yöne olmak üzere yerleştirilirler. Başka tür motiflerin de kullanıldığı kompozisyonlarda daima kendi hatlarında devam ederek, diğerlerine karışmazlar (Şekil 2.7).

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, süsleme sanatlarımız pek önemsenmediği ve batı sanatı etkisinin altında klasik süsleme motiflerinin özelliğini kaybettiği görülür.

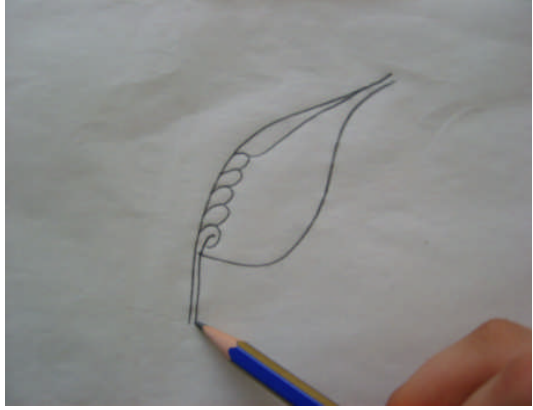
2.1 Ruminin Kanaviçesinin Belirlenmesi

Eskiz veya aydınır kağıdına yumuşak uçlu bir kurşun kalemle (HB, B, 2B gibi) çizim yapılır.

Rumi motifinin çizimine kanaviçesini belirlemekle başlanır. Sınır – hudut çizgisi veya silueti olan kanaviçe, helezonik çizgiler üzerine yerleştirilir (Resim 2.1 - Resim 2.2). Çizgiler tek aşamada, titretmeden çizilmelidir.

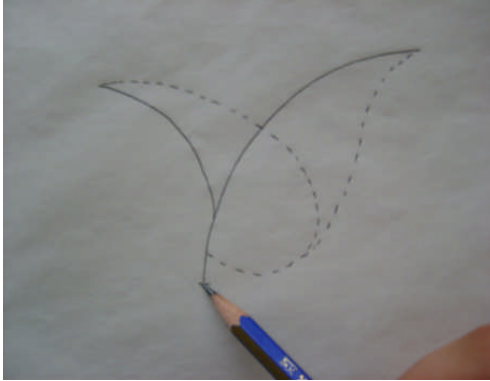

Resim 2.1

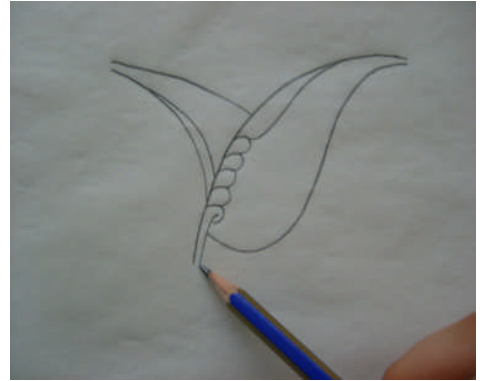

Resim 2.2

Eğer iki helezon çizgisi varsa her helezona bir tane olmak üzere iki kanaviçe üst üste çizilir. Daha sonra detaylar çizilerek motif son şeklini alır (Resim 2.3 - Resim 2.4).

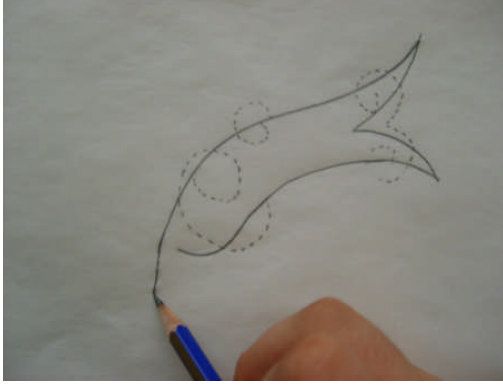

Resim 2.3

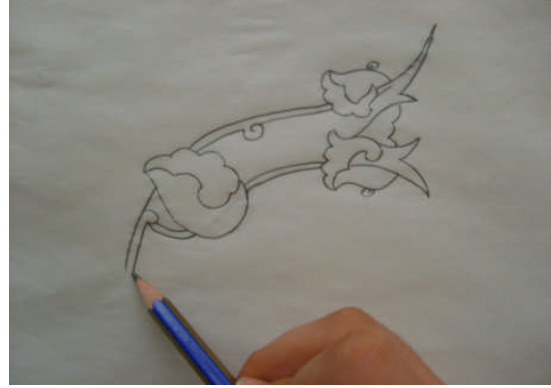

Resim 2.4

Sarıлма ruminin çizimi aynı aşamalarda yapılır. Daha sonra kanaviçe üzerine motive sarılan kısımlar yerleştirilir (Resim 2.5 – Resim 2.6).

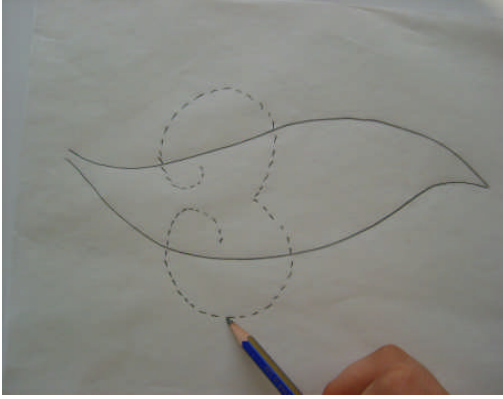

Resim 2.5

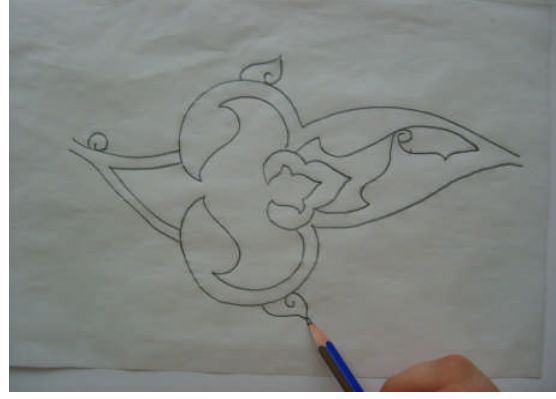

Resim 2.6

Hurdelenmiş rumi çizmek için, helezon üzerine kanaviçe konulduktan sonra, hurde rumilerle kanaviçenin içi, usulüne uygun olarak doldurulur (Resim 2.7– Resim 2.8).

Resim 2.7

Resim 2.8

2.2. Ruminin Çizim Şekilleri

Rumi motifleri çiziliş şekillerine göre 6 gruba ayrılır:

2.2.1 Sade Rumi

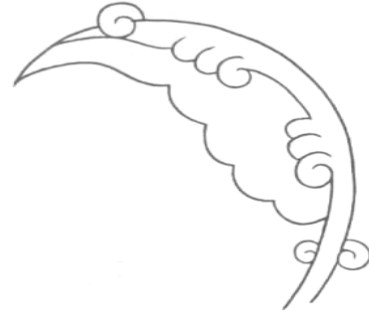
Kanaviçenin şeklini muhafaza eden, sade görünümlü rumi motifidir (Şekil 2.8).

2.2.2 Dendanlı Rumi

Sade ruminin sınır çizgisi, dendanlı çizilerek süslenmiş rumi motiftir (Şekil 2.9).

Şekil 2.8

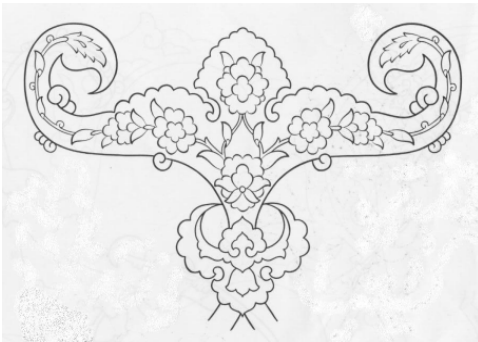
Şekil 2.9

2.2.3 İşlemeli Rumi

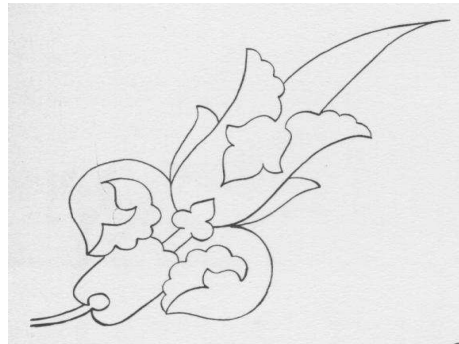
İrice bir ruminin içi, hatayi motiflerle bezenmesi ile oluşan tarzdır. Buna “süslemeli rumi” de denilir (Şekil 2.10). Tezyinatta çok kullanılan işlemeli ruminin ilk denemeleri oğlu Kanuni Sultan Süleyman tarafından inşa edilen Yavuz Sultan Selim Türbesi’ndeki çinilerde görülür. En güzel örnekleri de Topkapı Sarayı Mukaddes Emanetler kısmındaki çinilerdedir. Diğer bir örneği de Şehzadebaşı İbrahim Paşa Türbesi kapısındaki taş oymada mevcuttur.

2.2.4 Sencide Rumi

Bu motif, simetrik gibi düşünülebilirse de geometrik kurallara göre simetrik değildir. Kısmen simetrik olarak kullanılması ile oluşan tarzdır (Şekil 2.11).

Şekil 2.10

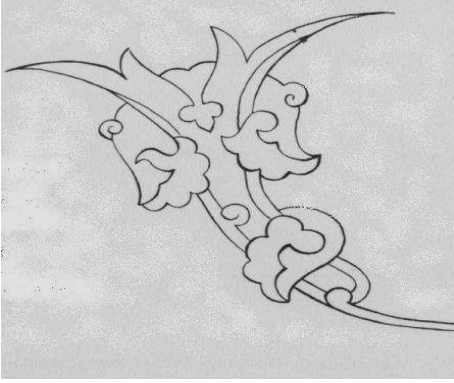
Şekil 2. 11

2.2.5 Sarılma (Piçide) Rumi

Aynı tür motifin birbirlerine sarılması ile oluşan rumi motifidir (Şekil 2.12).

2.2.6 Hurdelenmiş Rumi

İri bir rumi motifinin içinin belirli kurallara uyularak daha küçük rumilerle hurdelenmesi yani süslenmesiyle oluşan tarzdır.” Rumi içinde rumi”de denilir (Şekil 2.13).

Şekil 2.12

Şekil 2.13

2.3 Ruminin Desen İçindeki Görevleri

Ruminin desen içinde aldığı vazifelere göre şu şekilde isimlendirilir:

2.3.1 Ayırma

Bölümleri ve paftaları birbirinden ayırmak için kullanılan rumilerdir. En çok kullanılan tarzıdır. Tezyinata hazırlanan deseni güzelleştirmek, cazibesini artırmak için paftalara ayrılır ve zemin farklı renklendirilir. Bu renk ayırımı iplik, bulut, rumi gibi uzayabilen motiflerle yapılır. Bu motifler kullanılmazsa desen yamalı bohça gibi bir görünüme sahip olur. Bu amaçla kullanılan rumi motiflerine ayırma rumi denir. Dendanlı, sencide, sarılma, hurdelenmiş rumi gibi bütün rumiler, aynı zamanda desende ayırma rumi olarak kullanılabilir ve dendanlı ayırma rumi, sencide ayırma rumi, hurdelenmiş ayırma rumi gibi isimlerle ifade edilir (Şekil 2. 6).

2.3.2 Tepelik

Desen içinde tepe noktalarına konulan, helezonlarda başlangıç teşkil eden ve simetrik bir şekil gösteren rumi motifidir (Şekil 2.14).

2.3.3 Ortabağ

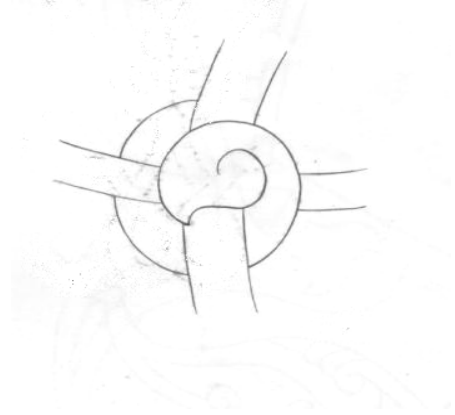
Helezonların başlama ve birleşme noktalarında yer alır. Desen içinde bağlayıcı bir motif olup üç helezon çıkışı verdiği için vazifesi önemlidir. Deseni ortadan “kurdele” gibi bağlar (Şekil 2.15).

2.3.4 Hurde

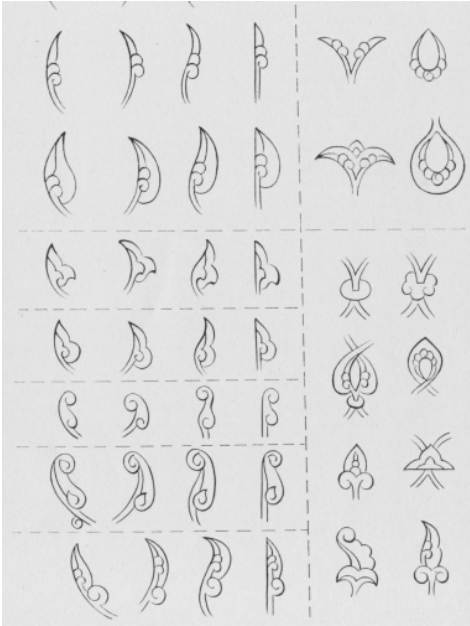
İrice, rumi veya başka bir motifi süslemek amacıyla kullanılan, küçük boy, sade rumi motifine verilen addır (Şekil 2.16 – 17).

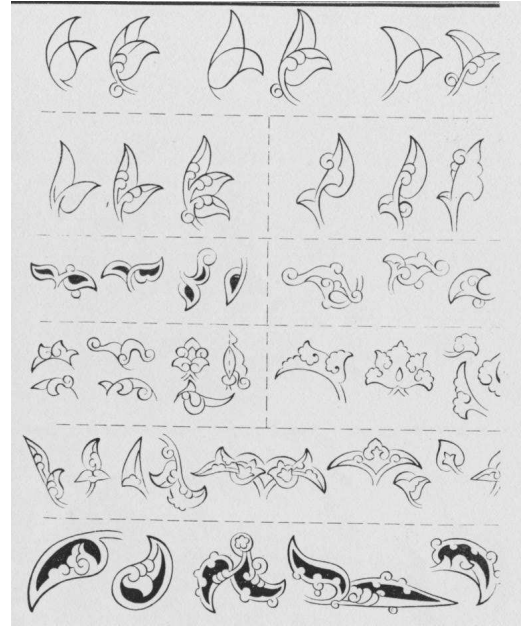
Şekil 2.14

Şekil 2.15

Şekil 2.16

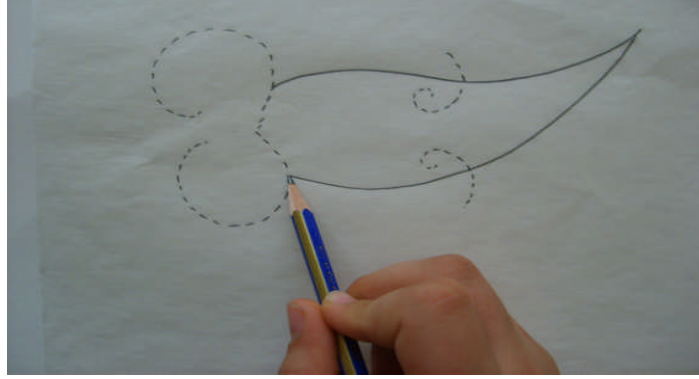

Şekil 2.17

Rumi Motif Uygulamaları

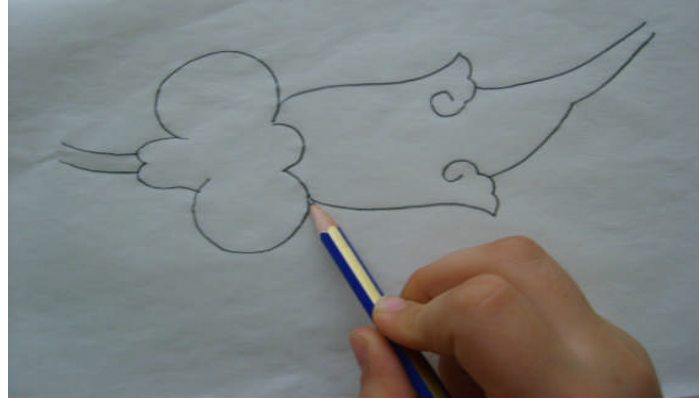
Rumi motifi çizebilmek için;

- Çizim için gerekli araç gereç ve koşulları hazırlayınız.
- Eskiz veya aydınlatıcı kağıdını resim masasına yapıştırınız.
- Rumi motifinin kanaviçesini ve helezonik çizgilerini çiziniz (Resim 2.9).

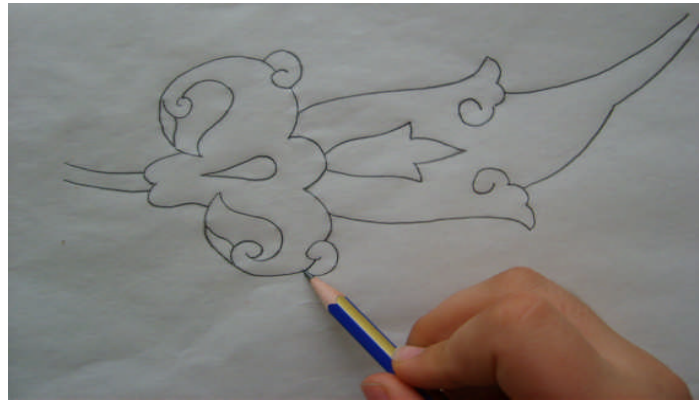
Resim 2.9

d- Kanaviçe çizgileriyle helezonik çizgileri takip ederek motifin ana hatlarını belirleyiniz (Resim 2.10).

Resim 2.10

e- Detayları çizerek rumi motifini tamamlayınız (Resim 2.11).

Resim 2.11

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz rumi motifleri çizimi işlemini , aşağıdaki değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre evet-hayır seçeneklerinden uygun olanı kutucuğa işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ						
Dersin Adı		Süsleme Restorasyonu		Öğrencinin		
Amaç		Rumi motifleri çizimi becerisinin ölçülmesi		Adı	Soyadı	
Konu		Rumi Motifleri		Sınıfı/Nu		
GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR					Evet	Hayır
1	Çizim için gerekli araç-gereç ve koşulları hazırladınız mı?					
2	Rumi motifin kanaviçesini ve helezonik çizgilerini çizdiniz mi?					
3	Kanaviçe çizgileriyle helezonik çizgileri takip ederek motifin ana hatlarını belirlediniz mi?					
4	Detayları çizerek rumi motifi tamamladınız mı?					

Değerlendirme sonucunda eksik olduğunuzu tespit ettiğiniz konuları faaliyete dönerek tekrar ediniz.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı, aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz.

Aşağıda verilen sorularda doğru olduğunu düşündüğünüz bir seçeneği işaretleyiniz. Sonuçları öğretmeninizle değerlendiriniz.

- 1) Rumi motiflerinin diğer bir adı aşağıdakilerden hangisidir?
 - A) Hayvan motifleri
 - B) Münhani
 - C) Selçuki
 - D) Hurde
- 2) Tarihte ilk rumi motiflerini hazırlayıcı nitelikteki motifler kimler zamanında yapılmıştır?
 - A) Sümerler
 - B) Hunlar
 - C) Uygurlar
 - D) Karahanlılar
- 3) Rumi motifleri hangi motiflerle benzerlik gösterir?
 - A) Hayvansal
 - B) Hatayi
 - C) Üsluplaştırılmış hayvan
 - D) Münhani
- 4) Rumi motiflerde varılan mükemmellik hangi dönemde olmuştur?
 - A) Selçuklu
 - B) Beylikler
 - C) Gazneliler
 - D) Osmanlılar
- 5) Kanaviçesinin şeklini muhafaza eden rumi motife ne ad verilir?
 - A) Sencide rumi
 - B) Sade rumi
 - C) Sarılma rumi
 - D) Hurdelenmiş rumi

- 6) İrice bir rumi motifin içi hatayı motiflerle bezenmesi ile oluşan motife ne ad verilir?
- A) Hurdelenmiş rumi
 - B) Sencide rumi
 - C) Sarılma rumi
 - D) İşlemeli rumi
- 7) Desen içinde bağlayıcı bir motif olup üç helezon çıkışı veren, deseni kurdele gibi bağlayan motife ne denir?
- A) Ortabağ
 - B) Hurde
 - C) Tepelik
 - D) Sarılma rumi
- 8) Rumi motifin kanaviçeleri hangi çizgiler üzerine yerleştirilir?
- A) Sınır çizgileri
 - B) Hudut çizgileri
 - C) Helezonik çizgiler
 - D) Yaprak çizgileri

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz.

Eksik olduğunuz konulara dönerek tekrarlayınız. Tüm soruları doğru yanıtladıysanız diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu faaliyette verilen bilgiler doğrultusunda ve uygun ortam sağlandığında münhani motifleri tekniğine uygun çizebileceksiniz.

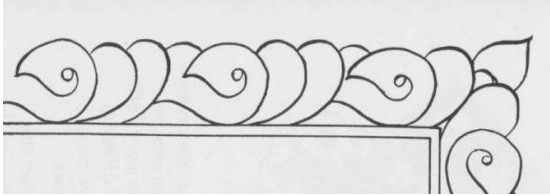
ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken camiler, kiliseler, saraylar,köşkler ve kasırlar gibi tarihi eserlerde bulunan rumi motifleri incelemektir. İnternette rumi motifler hakkında bilgi toplayınız. Resimlerini çekerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

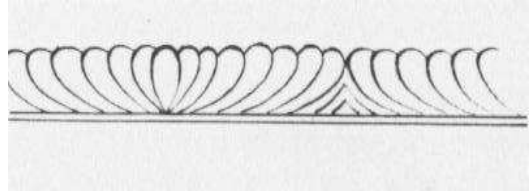
3 MÜNHANİ MOTİF ÇİZMEK

Kelime manası “eğri” demek olan münhani, XIII. ve XIV. yüzyıla kadar rumi motifiyle aynı grupta gösterilirdi.

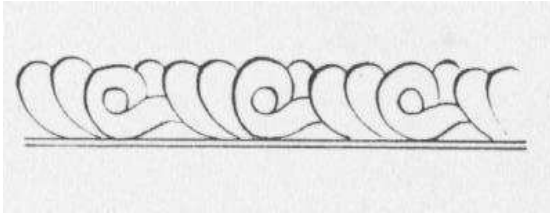
XI – XV. yüzyıllar boyunca Türk el yazması kitap tezyinatında sık rastlanan münhaniler, Beylikler devri Kuran-ı Kerim’lerinin süslenmesinde de karşımıza çıkar (Şekil 3. 1- 2 - 3 -4).Münhaniler, genel olarak rumilerin ve kuş kanatlarının içlerinde bulunan ayrıntılardan oluşmuştur. İlk örneklerini Uygurlara ait Bezeklik fresklerinde, bir canavar resminde görmekteyiz.

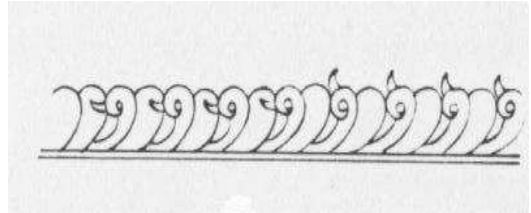
Şekil 3. 1

Şekil 3.2

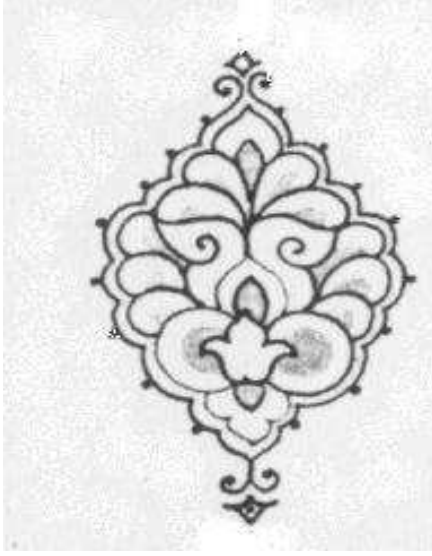

Şekil 3. 3

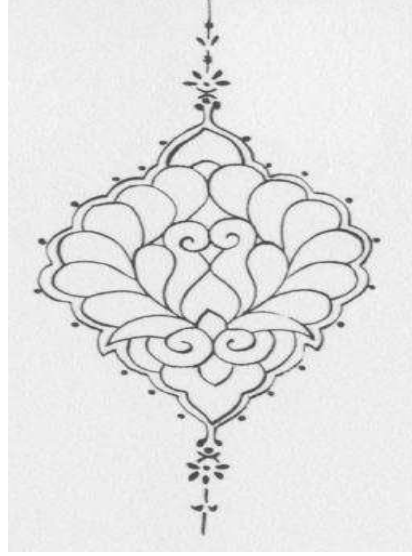

Şekil 3.4

XIV. yüzyıl minyatürlerinde bitkisel bir anlamda da kullanıldıkları görülür. Fakat bunları Mısır ve Yunan palmetleriyle karıştırmamak gerekir (Şekil 3.5 - 6).

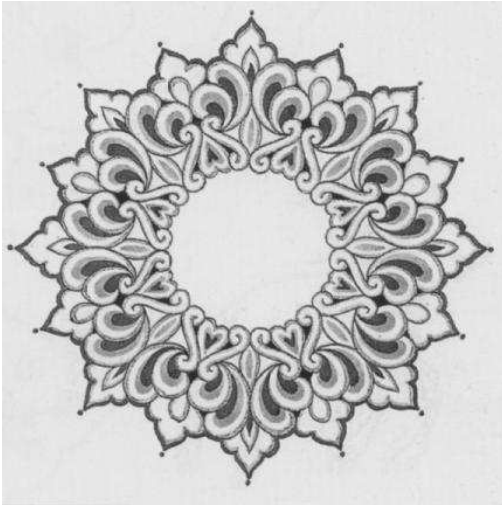

Şekil 3.5

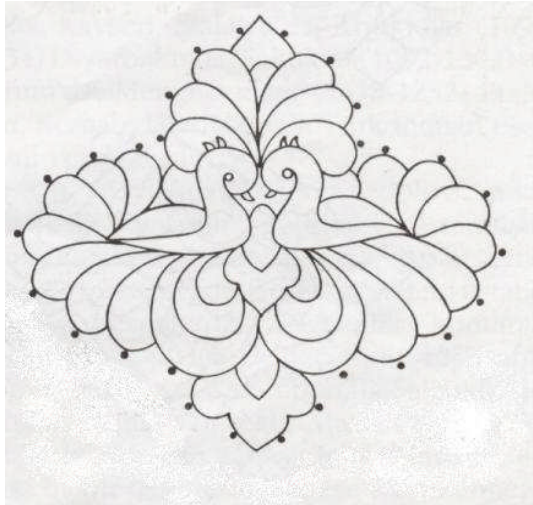

Şekil 3.6

Osmanlı tezyinatında yalnızca hizip gülleri ve duraklarda bu motiflere rastlanmakla beraber, geçmişteki önemini yitirdiğini görüyoruz (Şekil 3.7 - 8).

Şekil 3.7

Şekil 3.8

3.1 Münhaninin Özellikleri

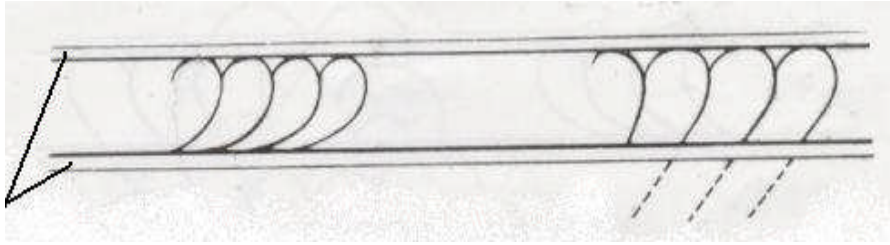
3.1.1 Tezyinattaki Yeri

Münhani, tezyinatta kenar suyu veya müstakil desen olarak kullanılır. Bunlar simetrik olduğu gibi aynı şeklin tekrarı gibi yürüyen desenler de olabilir. Kompozisyonlarda belirli bir hat takip etmeyip daima birbirlerine yapışık olarak yerleştirilirler.

3.1.2 Düz Çizgilerle Tahrir Çekilmesi

Simetrik veya yürüyen desenler gibi motiflere düz çizgi ile tahrir çekilir (Şekil 3.9). Bu çizgi iki kenardan çizilebileceği gibi bir kenardan da çizilebilir (Şekil 3.1-2-3-4). Diğer motiflerin istenirse dış eğri çizgilerine, bazen de bütün eğri çizgilerine eğri boyunca tahrir çekilir (Şekil 3.5-6-7).

Tahrir

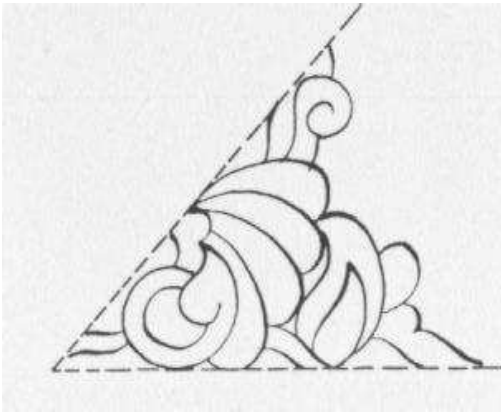
Doğru

Yanlış

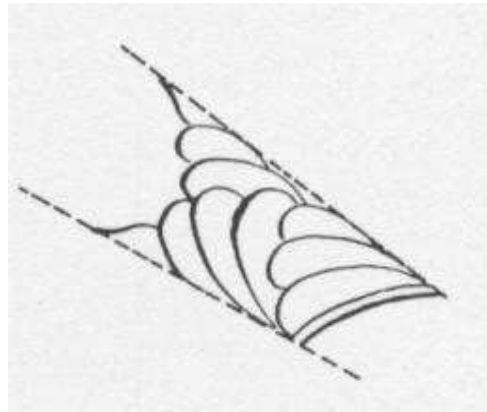
Şekil 3.9

3.1.3 Eğrilerin Çizimi

Münhani motifini çizerken dikkat edilecek en önemli nokta, bitiş çizgisinin başlangıç çizgisiyle birleşecek gibi sonlandırılmasıdır. Motifi meydana getiren münhanilerin büyüklükleri de uygun olmalıdır (Şekil 3.9). Motif simetrikse sadece simetrik kısmı çizilir (Şekil 3.10-11).

Şekil 3.10

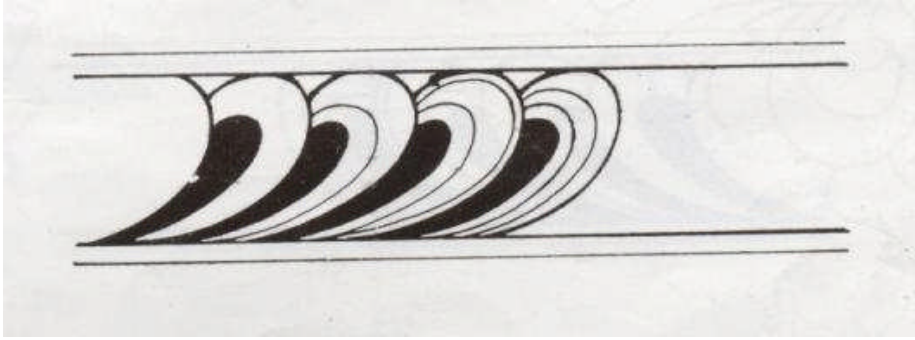

Şekil 3. 11

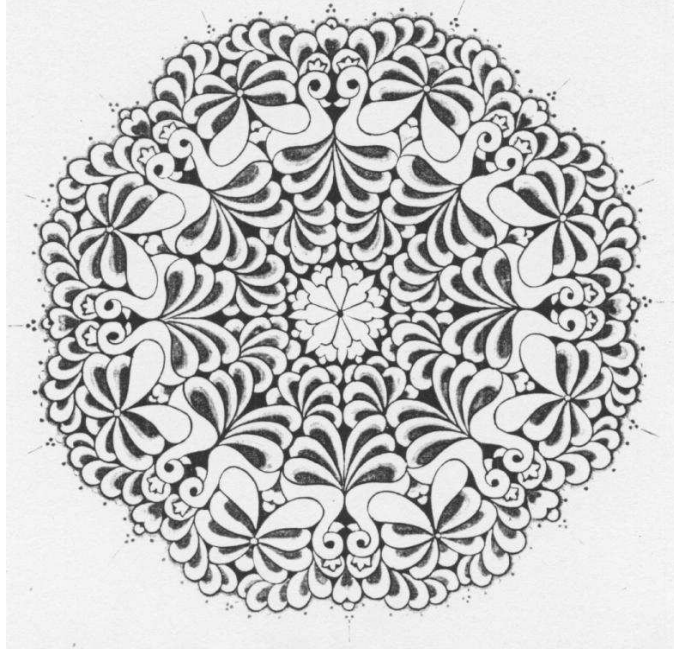
3.2 Münhanilerin Boyanması

3.2.1 Normal Boyalarla Boyama

Münhanilerin boyama şekli, aynı rengin farklı tonları ile kademeli boyama tekniğinde yapılır. Renk kaç tonda kullanılacak ise buna kağıdın rengi de katılarak münhani motifinin en geniş yeri gözle o kadar eşit parçaya bölünüp tahriri çekilir. İlk kısım kağıt renginde bırakılır. Sonraki kısımlar en açık tondan başlanarak içe doğru koyulaşan halkalar halinde normal boyalarla boyanır (Şekil 3.12-13).

Şekil 3.12

Şekil 3.13

3.2.2 Altın Sürme

Altın kullanılacak ise motifin çizgisine bitişik boyanın altından ezilmiş altın sürölüp parlatılır. Tahrir çekilir. Renk, açıktan koyu tona doğru, eşit kalınlıkta şeritler halinde boyanır. Böylece boyanın daha parlak ve canlı görülmesi sağlanır.

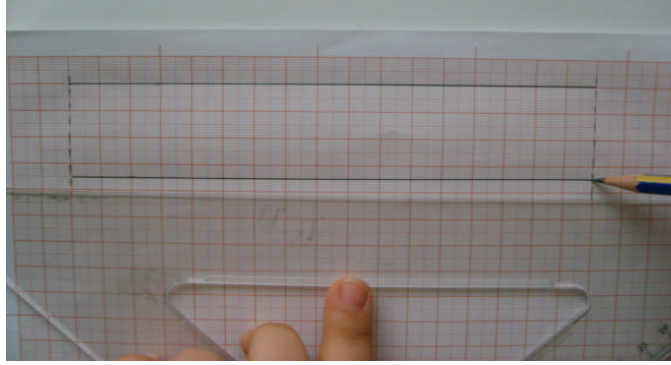
3.3 Münhani Motif Uygulamaları

Münhani motifi çizebilmek için;

a- Çizim için gerekli araç gereç ve koşulları hazırlayınız.

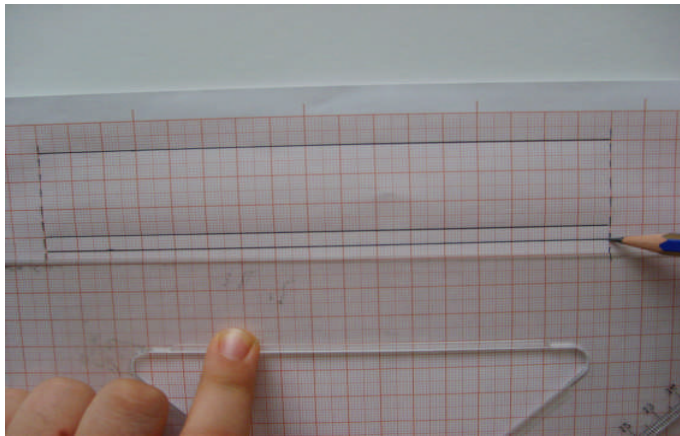
b- Eskiz veya aydinger kağıdını resim masasına yapıştırınız.

c- Devam eden (yürüyen) münhani motifin kanaviçesini kareli kağıt üzerinde belirleyiniz (Resim 3.1).

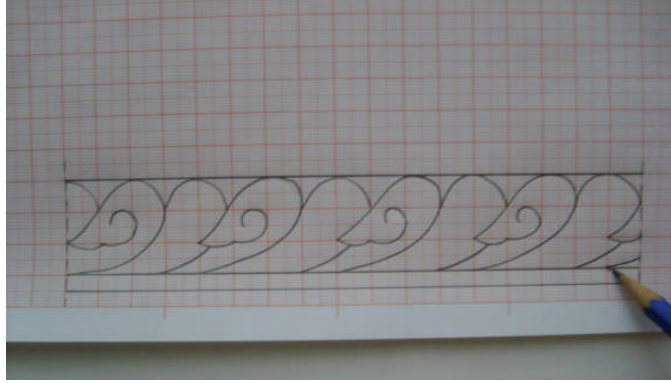
Resim 3.1

d- Kanaviçenin bir kenarına tahrir çizgisi çiziniz (Resim 3.2).

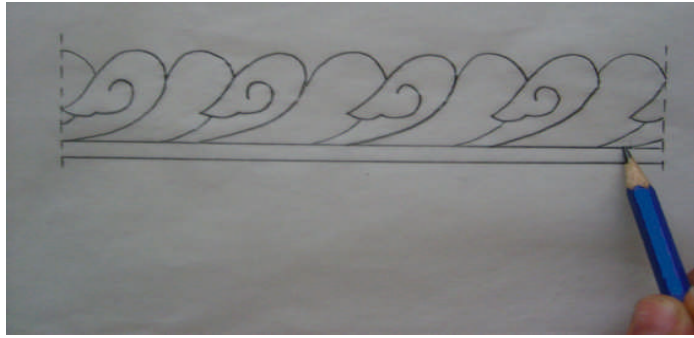
Resim 3.2

e- Kareli kağıt üzerinde, kanaviçe içine devam eden münhani motifi çiziniz (Resim 3.3).

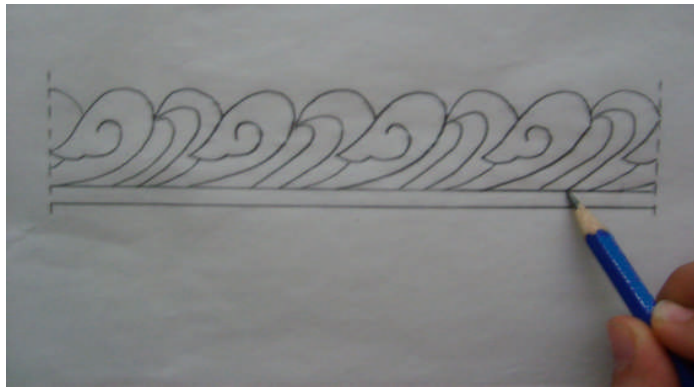
Resim 3.3

f- Motifi eskize aktararak motifi tamamlayınız (Resim 3.4).

Resim 3.4

h- Motifi boyamak için geniş eğrileri eşit parçalara bölüp tahrir çekiniz (Resim 3.5).

Resim 3.5

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz münhani motifler çizimi işlemini , aşağıdaki değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre evet-hayır seçeneklerinden uygun olanı kutucuğa işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ				
Dersin Adı		Süsleme Restorasyonu	Öğrencinin	
Amaç		Münhani motiflerçizimi becerisinin ölçülmesi	Adı Soyadı	
Konu		Münhani Motifler Çizmek	Sınıfı/Nu	
GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR			Evet	Hayır
1	Çizim için gerekli araç gereç ve koşulları hazırladınız mı?			
2	Devam eden (yürüyen) münhani motifin kanaviçesini kareli kağıt üzerinde belirlediniz mi?			
3	Kanaviçenin bir kenarına tahrir çizgisi çizdiniz mi?			
4	Kareli kağıt üzerinde, kanaviçe içine devam eden münhani motifi çizdiniz mi?			
5	Motifi eskize aktararak motifi tamamladınız mı?			
6	Motifi boyamak için geniş eğrileri eşit parçalara bölüp tahrir çektiniz mi?			

Değerlendirme sonucunda eksik olduğunuzu tespit ettiğiniz konuları, faaliyete dönerek tekrar ediniz.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı, aşağıdaki soruları cevaplayarak belirleyiniz. Aşağıda verilen sorularda doğru olduğunu düşündüğünüz bir seçeneği işaretleyiniz. Sonuçları öğretmeninizle değerlendiriniz.

- 1) Münhaninin kelime manası aşağıdakilerden hangisidir?
A) Rumi
B) Eğri
C) Helezonik
D) Kıvrımlı
- 2) Münhanilerin ilk örnekleri kimler tarafından çizilmiştir?
A) Uygur
B) Hun
C) Gazneliler
D) Beylikler
- 3) Münhani motifler nelerden oluşmuştur?
A) Rumi motiflerden
B) Yapraklardan
C) Hatayi motiflerden
D) Rumi ve kuş kanatlarındaki ayrıntılardan
- 4) Münhani eğrilerinin çizim şekli nasıldır?
A) Eğriler helezonik çizilir
B) Eğrilerin bitiş çizgisi başlangıç çizgisiyle birleşecek şekilde çizilir
C) Eğrilere tahrir çekilir
D) Simetrik olmalıdır
- 5) Münhanilerin boyanma aşamalarında aşağıdakilerden hangisinde yanlıştır?
A) Aynı rengin farklı tonları ile yapılır
B) Boyama kademeli yapılır
C) Farklı renklerle yapılır
D) Motifin canlı ve parlak olması için ezilmiş altın üzerine boyama yapılır

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün sonundaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz.

Eksik olduğunuz konulara dönerek tekrarlayınız. Tüm soruları doğru yanıtladıysanız diğer faaliyete geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

PERFORMANS TESTİ				
Dersin Adı	Süsleme Restorasyonu	Öğrencinin		
Amaç	Üsluplaştırılmış ve efsanevi hayvan, rumi ve münhani motifler çizimi becerisinin ölçülmesi	Adı Soyadı		
Konu	Üsluplaştırılmış ve Efsanevi Hayvan, Rumi ve Münhani Motifler Çizmek	Sınıfı/Nu		
Zaman	Başlangıç saati			
	Bitiş saati			
	Harcanan süre			
GÖZLENECEK DAVRANIŞLAR		Evet	Hayır	
1	Çizim için gerekli araç-gereç, çizim kağıdı ve koşulları hazırladınız mı?			
2	Üsluplaştırılmış hayvan motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?			
3	Kanaviçe üzerindeki figürleri çizdiniz mi?			
4	Kanaviçe içindeki figürleri çizerek motifi tamamladınız mı?			
5	Efsanevi hayvan motifinin kanaviçesini çizdiniz mi?			
6	Kanaviçe üzerindeki figürleri çizdiniz mi?			
7	Kanaviçe içindeki figürleri çizerek motifi tamamladınız mı?			
8	Rumi motifi kanaviçesini ve helezonik çizgilerini çizdiniz mi?			
9	Kanaviçe çizgileriyle helezonik çizgileri takip ederek motifi ana hatlarını belirlediniz mi?			
10	Detayları çizerek rumi motifi tamamladınız mı?			
11	Devam eden (yürüyen) münhani motifi kanaviçesini kareli kağıt üzerinde belirlediniz mi?			
12	Kanaviçenin bir kenarına tahrir çizgisi çizdiniz mi?			
13	Kareli kağıt üzerinde, kanaviçe içine devam eden münhani motifi çizdiniz mi?			
14	Motifi eskize aktararak motifi tamamladınız mı?			
15	Motifi boyamak için geniş eğrileri eşit parçalara bölüp tahrir çektiniz mi?			

Performans testi değerlendirmesi sonucunda eksik olduğunuz konuları yeniden tekrar ederek eksik bilgilerinizi tamamlayınız. Kendinizi yeterli görüyorsanız bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1 CEVAP ANAHTARI

1	C
2	B
3	D
4	A
5	D
6	C
7	B
8	C

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2CEVAP ANAHTARI

1	C
2	B
3	D
4	D
5	B
6	D
7	A
8	C

ÖĞRENME FAALİYETİ -3 CEVAP ANAHTARI

1	B
2	A
3	D
4	B
5	C

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- BİROL İnci A.. Çiçek Derman, **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, 2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1995.

KAYNAKÇA

- AKAR Azade, Cahide KESKİNER, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen Ve Motif**, Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları, İstanbul,1978.
- AKAR Azade, **Treasury Of Turkish Designs**, New York, 1988.
- Bayazıt Devlet Kütüphanesi
- **BİROL İnci A., Çiçek DERMAN**, Türk Tezyini Sanatlarında Motifler, **2. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul,1995.**
- ÇİNİ Rıfat, **Türk Çiniciliğinde Kütahya**, Uycan yayınları, İstanbul, 1991.
- DEMİRİZ Yıldız, **Osmanlı Mimarisinde Süsleme -I Erken Devir**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1979.
- ESİN Emel, **Türk Sanatında İkonografik Motifler**, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2003.
- KESKİNER Cahide, **Türk Motifleri**, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 2006.
- KESKİNER Cahide, **Turkish Motifs**, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 2006.
- KILIÇKAN Hüseyin, **Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Bezeme Sanatı ve Örnekleri**, İnkılap Yayınları, 2004
- Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kütüphanesi
- MÜLAYİM Selçuk, **Anadolu'da Hayvan Üslubunun Bir Örneği**, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul, 1984.
- ÖNEY Prof. Dr. Gönül, **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1992.
- RAMAZANOĞLU Gözde, **Mimar Sinan'da Tezyinat Anlayışı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- SEÇKİNÖZ Mine, Sabiha ALPASLAN (AKER), Şükran KOMSUOĞLU, Arsal İMER (MENĞİ), Serap ETİKE (KÖSE), **Resim II Süsleme Resmi ve Süsleme Sanatları Tarihi**, MEB Yayınları, Ankara, 2002.
- ŞENGÜL Zeynep Meral, **Süsleme Sanatı 100 Türk Motifi**, Geçit Kitabevi, İstanbul, 1990.

- WILSON Eva, **Islamic Designs**, British Museum Pattern Books
- YILMAZ Hayri, **Öğretmen Ders Notları**